

Advies van het Comité van de Regio's over adequate, houdbare en zekere Europese pensioenstelsels

(2011/C 104/09)

HET COMITE VAN DE REGIO'S

- herinnert eraan dat de lokale en regionale overheden voor het leeuwendeel van de banen in de publieke sector zorgen. Vaak zijn het dan ook deze overheden die verantwoordelijk zijn voor zowel de openbare als de bedrijfspensioenregelingen (2de pijler) voor hun personeel;
- beklemtoont dat overheidspensioenen van fundamenteel belang blijven als we elke gepensioneerde een adequaat inkomen willen verschaffen;
- beklemtoont dat in het kader van de begrotingsconsolidatie niet mag worden vergeten dat de lidstaten – voor zover redelijkerwijs mogelijk is – de verantwoordelijkheid in handen hebben voor de levensstandaard van hun gepensioneerde burgers, zoals is vastgelegd in het Handvest van de grondrechten van de EU;
- dringt erop aan dat toekomstige initiatieven van de Commissie vergezeld gaan van degelijke effectbeoordelingen, waarin m.n. wordt gekeken naar de gevolgen voor de lokale en regionale overheden;
- verzoekt de Commissie en de lidstaten de coördinatie van pensioenregelingen op EU-niveau, m.n. in het kader van de open coördinatiemethode, te beschouwen als een cruciale schakel in de tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie voor intelligente, duurzame en inclusieve groei;
- zou graag zien dat de Commissie en de lidstaten het macro-economische toezicht ook een sociale en een lokale/regionale dimensie geven. Bij budgettaire maatregelen en hervormingen moet rekening worden gehouden met de gevolgen voor de pensioenen en de sociale impact op gepensioneerden, alsook met de mate waarin de decentrale overheden in staat zijn om de door deze maatregelen en hervormingen veroorzaakte verlaging van de inkomsten van gepensioneerden en bijna-gepensioneerden te compenseren door middel van sociale steun en sociale dienstverlening;
- meent dat de EU handleidingen met best practices zou moeten opstellen voor het ontwerp en beheer van vastbijdragestelsels.

Rapporteur:	Mia De Vits (BE/PSE), Vlaams volksvertegenwoordiger
Referentiedocument:	Naar adequate, houdbare en zekere Europese pensioenstelsels (Groenboek) COM(2010) 365 definitief

I. INLEIDING

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

1. is ingenomen met het Groenboek van de Commissie over adequate, houdbare en zekere Europese pensioenstelsels, alsook met het feit dat over een dermate belangrijk thema een brede raadpleging wordt gehouden.

2. Conform artikel 9 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) houdt de Unie „bij de bepaling en de uitvoering van haar beleid en optreden (...) rekening met de eisen in verband met de bevordering van een hoog niveau van werkgelegenheid, de waarborging van een adequate sociale bescherming, de bestrijding van sociale uitsluiting alsmede een hoog niveau van onderwijs, opleiding en bescherming van de volksgezondheid”.

3. Met het Groenboek komt de Commissie tegemoet aan de doelstellingen van art. 9 én van het meer specifieke art. 153 van het VWEU; aangezien het om een raadplegingsdocument gaat is het voorts weinig waarschijnlijk dat er problemen ontstaan i.v.m. de naleving van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel.

4. Conform het subsidiariteitsbeginsel moeten de verschillende bestuursniveaus, met inbegrip van de regionale en lokale overheden, zich kwijten van de taken waarvoor zij bevoegd zijn, om er mee voor te zorgen dat ouderen op alle vlakken een zo goed mogelijk bestaan kunnen leiden.

5. Adequate en houdbare pensioenstelsels, die mensen in staat stellen om na hun pensioen hun levensstandaard redelijkerwijze te handhaven, zijn van cruciaal belang voor de burger en voor de sociale cohesie.

6. Pensioenstelsels hebben een belangrijke rol te vervullen als automatische stabilisatoren.

7. Alle lidstaten krijgen te maken met vergelijkbare veranderingen die een weerslag hebben op hun pensioenstelsels, m.n. de vergrijzing en de gevolgen van de recente financiële en economische crisis.

8. Het Comité kan zich vinden in de drie gemeenschappelijke doelstellingen betreffende het verstrekken van toereikende en houdbare pensioenen van het in maart 2006 door de Europese Raad goedgekeurde nieuwe kader voor sociale bescherming en integratie, waarmee beoogd wordt te zorgen voor

— toereikende pensioeninkomens en pensioenrechten;

— financiële houdbaarheid van de openbare en particuliere pensioenstelsels;

— transparante informatie over de pensioenstelsels.

9. In 2001 is tijdens de Europese Top in Stockholm overeenstemming bereikt over een drieledige strategie om de gevolgen voor de overheidsbegrotingen te pareren. Deze strategie bestaat uit:

— een snelle vermindering van de schuld;

— verhoging van de arbeidsparticipatie en de productiviteit,

— hervorming van de stelsels voor de pensioenen, de gezondheidszorg en de langdurige zorg.

10. Bepaalde aspecten van de EU-pensioenmaatregelen en de EU2020-strategie versterken elkaar. Als het lukt om de arbeidsparticipatie tegen 2020 te verhogen dan zal dat voor de individuele gepensioneerde een hogere uitkering opleveren en tegelijk bijdragen tot de houdbaarheid van de socialebeschermings- en pensioenstelsels. Bovendien zijn adequate pensioenuitkeringen op hun beurt een belangrijke voorwaarde voor de verwezenlijking van de EU 2020-doelstelling om de armoede terug te dringen; oudere Europeanen vormen immers nog steeds een kwetsbare sociaaleconomische groep.

11. Het debat over pensioenen kan niet los worden gezien van andere beleidsgebieden zoals werkgelegenheid, gezondheidszorg, langdurige zorg, onderwijs, huisvesting, openbare diensten, infrastructuur, sociale bijstand en welzijn, die grotendeels onder de gedeelde verantwoordelijkheid van staat en de decentrale overheden vallen.

12. Het Comité steunt de ontwikkeling van in hoge mate enkelvoudige pensioenstelsels naar meervoudige (of uit meerdere pijlers bestaande) pensioenstelsels.

13. De lokale en regionale overheden zorgen voor het leeuwendeel van de banen in de publieke sector. Vaak zijn het dan ook deze overheden die verantwoordelijk zijn voor zowel de openbare als de bedrijfspensioenregelingen (2de pijler) voor hun personeel.

14. Adequate pensioenregelingen zijn van kapitaal belang om te voorkomen dat lokale en regionale overheden die extra beschermingsmaatregelen zoals maatschappelijke bijstand en langdurige zorg op zich nemen, overbelast raken.

15. Sommige regionale overheden promoten aansluiting bij aanvullende pensioenregelingen: zij subsidiëren regionale pensioenfonds of zetten soms zelfs hun eigen regionale pensioenfonds op.

16. Overheidspensioenen blijven van fundamenteel belang als we elke gepensioneerde een adequaat inkomen willen verschaffen, conform IAO-verdrag nr. 102. Overheidspensioenen zijn een uiting van het beginsel van solidariteit tussen werknemers en gepensioneerden.

17. Bedrijfspensioenregelingen kunnen een belangrijke aanvulling zijn op overheidspensioenen, vooral wanneer de nodige lessen worden getrokken uit de ervaring met de recente financiële en economische crisis. De EU moet al het mogelijke doen om goede praktijken en modellen te promoten en te verspreiden. Daarnaast verzoeken we het Comité voor Sociale Bescherming om de rol, de opzet en de prestaties van particuliere pensioenpijlers te evalueren, bijvoorbeeld door het uitwisselen van goede praktijken inzake een veiligere en efficiëntere opbouw van pensioenrechten door betere risicobeperking, grotere schokbestendigheid, duidelijkere informatie over de risico's en rendementen van de verschillende beleggingsopties en een efficiënter beheer.

18. De algemene invoering van bedrijfspensioenregelingen is voor veel lidstaten een grote uitdaging; laaggeschoolde en atypische werknemers profiteren immers veel minder vaak van deze regelingen, die ook minder voorkomen in het mkb en de zwakkere economische sectoren.

19. Er moet een specifiek beschermingskader worden uitgewerkt voor bedrijfspensioenstelsels, dat rekening houdt met het feit dat het om een langetermijninstrument gaat, en waarbij specifieke beschermings- en herverdelingsmechanismen worden ingevoerd.

20. Zowel wat overheids- als bedrijfspensioenregelingen betreft krijgen veel lidstaten nog af te rekenen met pensioengaten. Om deze te dichten kunnen bv. maatregelen worden genomen om het opbouwen van rechten te ondersteunen, de financiële ondersteuning voor minder welvarende gepensioneerden te versterken, en de dekking uit te breiden, o.m. door de toegang tot pensioenen tijdens zwangerschaps- en ouderschapsverlof en voor diverse andere categorieën kwetsbare groepen zoals laaggeschoolde en atypische werknemers te vergemakkelijken.

21. De toereikendheid en de budgettaire houdbaarheid van de pensioenen kunnen aanzienlijk worden verbeterd door zowel op nationaal als op regionaal en lokaal niveau te streven naar een hogere arbeidsparticipatie en werkgelegenheid voor de hele beroepsbevolking en daarbij – waar relevant – bijzondere aandacht te besteden aan het feit dat vrouwen, jongeren, ouderen en migranten ondervertegenwoordigd zijn op de arbeidsmarkt.

22. Met het oog op de veiligstelling van adequate en houdbare pensioenstelsels zouden de lidstaten moeten overwegen om vervroegde uittreding minder te gaan aanmoedigen en meer

stimulansen in te voeren waardoor de daadwerkelijke pensioenleeftijd wordt verhoogd.

23. In het kader van de begrotingsconsolidatie mag niet worden vergeten dat de lidstaten – voor zover redelijkerwijs mogelijk is – de verantwoordelijkheid in handen hebben voor de levensstandaard van hun gepensioneerde burgers, zoals is vastgelegd in het Handvest van de grondrechten van de EU.

24. Ook wijst het Comité erop dat de begrotingsconsolidatie de bevordering van groei en samenhang – bv. via de invoering van stimuleringsmaatregelen – niet in de weg mag staan; een verbetering van de belastinggrondslag in de lidstaten zou immers ook de houdbaarheid van de pensioenen ten goede komen.

25. De overheid en de sociale partners moeten verdere maatregelen nemen om oudere werknemers op de arbeidsmarkt te houden en te steunen, zodat de kloof tussen de huidige uittredingsleeftijd en de wettelijke pensioenleeftijd kleiner wordt en uiteindelijk zelfs verdwijnt.

26. De problematiek van de pensioenleeftijd kan niet los worden gezien van andere arbeidsmarktproblemen, zoals de inkorting van de tijd op de arbeidsmarkt, die te wijten is aan late toetreding en vroege uittreding, de noodzaak van een loopbaanbeleid dat permanente her- en bijscholing vergemakkelijkt en mensen de kans geeft langer op de arbeidsmarkt mee te draaien, flexibele en geleidelijke pensioenregelingen, het promoten van integratie op de arbeidsmarkt, en de noodzaak om het begrip „zwaar werk” onder de loep te nemen: in de discussie over vervroegde uittreding uit de arbeidsmarkt en vervroegde pensionering moet onderscheid worden gemaakt tussen verschillende categorieën werknemers.

27. Toekomstige gepensioneerden moeten degelijke informatie krijgen, zodat zij volledig op de hoogte zijn van hun toekomstige pensioenrechten, overeenkomstig hetgeen is vastgesteld in doelstelling 11 van de open coördinatiemethode. Het Comité pleit in dat verband voor verdere initiatieven op het gebied van financiële educatie en verbetering van de financiële kennis.

28. Het Comité is ingenomen met het gezamenlijke verslag dat het Comité voor economische politiek en het Comité voor sociale bescherming van de Raad van de Europese Unie hebben opgesteld over pensioenregelingen in de EU en de huidige problemen in dat verband.

29. Het beklemtoont het belang van een evenwichtige benadering waarin de economische, de financiële en de sociale doelstellingen van pensioenstelsels evenveel aandacht krijgen.

30. Het pensioendebat maakt in de ogen van het Comité deel uit van de Europa 2020-strategie; een geïntegreerde sociaaleconomische aanpak, inclusief economische, sociale en financiële beleidsmaatregelen, kan helpen bij het bereiken van de doelstelling van houdbare en toereikende pensioenstelsels.

31. Het Comité staat achter de geïntegreerde benadering van de Commissie en stelt vast dat de lokale en regionale overheden bereid zijn te blijven deelnemen aan hervormingsplannen in het kader van de open coördinatiemethode.

32. De open coördinatiemethode is cruciaal voor de ondersteuning van de sociale ontwikkeling in de EU en de lidstaten en vormt een onmisbare aanvulling op de wetgeving en de financiële instrumenten ter versterking van de sociale samenhang in de EU in de context van de Europa 2020-strategie.

33. In het debat over adequate, houdbare en zekere Europese pensioenstelsels is een belangrijke rol weggelegd voor de sociale partners, die verantwoordelijk zijn voor het promoten van rechtvaardige oplossingen via de sociale dialoog op Europees, nationaal, regionaal, lokaal en sectoraal niveau.

II. BELEIDSAANBEVELINGEN

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

34. is ingenomen met de aankondiging van de Commissie dat zij in aansluiting op haar Groenboek „*Naar adequate, houdbare en zekere Europese pensioenstelsels*”, in 2011 ook een witboek zal opstellen.

35. Ook dringt het Comité erop aan dat toekomstige initiatieven van de Commissie vergezeld gaan van degelijke effectbeoordelingen, waarin m.n. wordt gekeken naar de gevolgen voor de lokale en regionale overheden.

36. De Commissie en de lidstaten zouden de coördinatie van pensioenregelingen op EU-niveau, m.n. in het kader van de open coördinatiemethode, moeten beschouwen als een cruciale schakel in de tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie voor intelligente, duurzame en inclusieve groei.

37. Het Comité verzoekt de Commissie en de lidstaten om binnen de bestaande kaders voor beleidscoördinatie op EU-niveau mee te werken aan de ontwikkeling van methodologieën die de lidstaten in staat stellen de implicaties van de diverse vormen van pensioenbeleid in termen van houdbaarheid en toereikendheid gezamenlijk en consequent te beoordelen.

38. Het Comité zou graag zien dat de Commissie en de lidstaten het macro-economische toezicht ook een sociale en een lokale/regionale dimensie geven. Bij budgettaire maatregelen en hervormingen moet rekening worden gehouden met de gevolgen voor de pensioenen en de sociale impact op gepensioneerden, alsook met de mate waarin de decentrale overheden in staat zijn om de door deze maatregelen en hervormingen veroorzaakte verlaging van de inkomsten van gepensioneerden en bijna-gepensioneerden te compenseren door middel van sociale steun en sociale dienstverlening.

39. In de discussie over adequate pensioenen mogen de Commissie en de lidstaten ook het genderperspectief niet uit het oog verliezen: het is een feit dat de levensverwachting van vrouwen na de wettelijke pensioenleeftijd hoger ligt, dat er meer vrouwelijke dan mannelijke gepensioneerden zijn, dat het overgrote deel van de oudere gepensioneerden vrouw is, dat er ook onder de werknemers met een onderbroken loopbaan of atypisch werk onevenredig veel vrouwen zijn en dat vrouwen ten slotte ook oververtegenwoordigd zijn onder de zorgverstrekkers. Deze toestand wordt nog verergerd door de huidige uitbreiding van de vastbijdragestelsels.

40. Om de discussie beter te kunnen voeren moeten Commissie en lidstaten de definities van de verschillende pensioen termen verder uitwerken; m.n. de scheidslijnen tussen socialezekerheidsregelingen en particuliere regelingen, tussen bedrijfs- en individuele regelingen, en tussen vrijwillige en verplichte regelingen zijn te vaag.

41. De Commissie en de lidstaten zouden informatie moeten uitwisselen over de vraag wat volgens de verschillende nationale regelingen een adequaat pensioeninkomen is, dit niet alleen met het oog op armoedepreventie maar ook om de koopkracht van gepensioneerden veilig te stellen.

42. De Commissie en de lidstaten zouden moeten toezien op de kwaliteit van zowel de overheids- als de bedrijfspensioenregelingen, die adequaat, toegankelijk, zeker en houdbaar moeten zijn en ook op sociaal vlak vruchten moeten afwerpen; ook moeten zij nagaan of het mogelijk is om bv. in het kader van de open coördinatiemethode benchmarks in te voeren met het oog op de verbetering van de kwaliteit van de pensioenstelsels.

43. De EU zou handleidingen met best practices moeten opstellen voor het ontwerp en beheer van vastbijdragestelsels.

44. Voorts zouden de Commissie en de lidstaten hun statistisch en analytisch instrumentarium moeten verbeteren, zodat zij de gevolgen van pensioenbeleidsmaatregelen voor de toereikendheid en houdbaarheid van pensioeninkomens juist kunnen inschatten.

45. Het Comité verzoekt de Commissie een methodologisch kader uit te werken om na te gaan hoe het pensioenbeleid de balans tussen houdbaarheid en toereikendheid beïnvloedt. Dit impliceert dat het Comité voor economische politiek en het Comité voor sociale bescherming samen een aanpak moeten uitwerken die de huidige macro-economische benadering van de inschatting van toekomstige pensioenuitgaven verenigt met de micro-economische benadering die gebaseerd is op microsimulaties van de resultaten op het gebied van toereikendheid.

46. Ten slotte dringt het Comité erop aan dat de Commissie nagaat of er behoefte bestaat aan een grotere open coördinatie op dit gebied om zowel het vrij verkeer van personen als de houdbaarheid van de pensioensstelsels te bevorderen.

Brussel, 28 januari 2011.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Mercedes BRESSO
